

İSLAM VE YORUM

Yorumun Tarihsel - Düşünsel Bağlamı ve
Güncel Toplumsal Hayata Yansıması

III. CİLT

Yayına Hazırlayan
Prof. Dr. Fikret KARAMAN

MALATYA İLAHİYAT VAKFI

MALATYA 2017

Malatya İlahiyat Vakfı İlmî Araştırmalar Serisi No: 1

Yayına Hazırlayan -
Prof. Dr. Fikret KARAMAN

Takım Numarası
978-605-68015-0-1 (Tk)

ISBN
978-605-68015-3-2 (3.C)

1. Baskı Aralık 2017 Ankara 500 Adet

Editörler

Prof. Dr. Mustafa ARSLAN
Doç. Dr. M. Korkut ÇEÇEN
Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir KIYAK
Yrd. Doç. Dr. Tuncay AKGÜN
Yrd. Doç. Dr. Serkan DEMİR
Arş. Grv. Mehmet Emin ŞAHİN

İsteme Adresi

İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
44280 Kampüs / MALATYA
Telefon: (0422) 3774999
e-posta: ilahiyat@inonu.edu.tr

Baskı

Serhat Mahallesi 1256 Sk. No: 11
Yenimahalle / Ankara
Tel.: 0312. 354 91 31 (pbx)
Faks: 0312. 354 91 32
e-posta: tdvyayin@diyanetvakfi.org.tr

Açıklama: Bu eserde “Kitaptan Bölüm” olarak yer alan metinlerin tüm sorumluluğu,
yazarlarına aittir.

TELEVİZYONLARDA YER ALAN DİNİ PROGRAMLARIN KİTLELERİN DİN ALGISI VE DİNİ YORUMLARI ÜZERİNE ETKİSİ

Doç. Dr. Muammer Cengil

Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi Ana Bilim Dalı
muammercengil@gmail.com

Giriş

Ülkemizde ulusal ve yerel kanallarda dini içerikli pek çok yayına yer verilmektedir. Hatta bazı kanalların tamamen dini içerikli yayınlar yaptığı görülmektedir. Belli bir dini gruba aidiyeti olan televizyon kanallarında yapılan yayınların bir yandan mensuplarında aidiyet duygusunu güçlendirmeyi amaçlarken diğer yandan da yeni insanların gruba katılımını sağlama amacı güttüğü görülmektedir. Doğal olarak bu tür televizyon kanalları mensup oldukları dini grubun din ve dünya görüşünün propagandasını yapmaktadır. Belli bir dini gruba ait olan televizyon kanalları dışında ulusal kanallarda da haftanın belli günlerinde düzenli olarak yapılan dini içerikli programlara uzun yıllardır rastlamaktayız. Önceleri haftanın belli günlerinde sabahları kadın programları içerisinde belli bir zaman dilimine sıkıştırılarak yapılan bu tür programlar artık müstakil olarak yapılmaktadır. Günümüzde artık TRT Diyanet TV de bu platformda yerini almıştır.

Şüphesiz televizyon kanallarında yer alan dini içerikli yayınlar halkın dini tutum, davranış ve algıları üzerinde etkili olmaktadır. Bir kişiye atfedilen, onun psikolojik bir objeye ilgili duygu, düşünce ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturma eğilimi olarak tanımlanabilecek tutumlar¹, davranıştan önce gelen ve davranışlarımıza yön veren yapılar olarak görülmektedir². Tutumların meydana gelmesinde duygu, düşünce ve davranışların rolü önemlidir.³ Konuyla alakalı

¹ Alparslan Usal, Zeynep Kuşluvan, *Davranış Bilimleri, Sosyal Psikoloji*, Barış Yay., İzmir 2000, s. 125.

² Sibel Aysen Arkonaç, *Sosyal Psikoloji*, Alfa Yay., İstanbul 1998, s. 169.

³ Metin İncooğlu, *Tutum, Algı ve İletişim*, İmaj Yay., Ankara 2000, s. 9.

kavramlardan biri olan algı ise duyu organlarımızdan beyne ulaşan girdilerin örgütlenmesi, yorumlanması ve anlamlandırılması sürecini ifade etmektedir.⁴ Bu gün tüm kamuoyu tarafından daha iyi anlaşılmıştır ki bir şeyin ne olduğundan çok nasıl algılandığı önemlidir. Çünkü olayın kendisinden ziyade bizim onu nasıl algıladığımızla başlıyor yaşanan o olaya karşı tavrımız. Dolayısıyla din de nasıl algılanırsa inananların hayatına da o şekilde yansımaktadır ve günümüzde dinin algılanmasında pek çok faktör devreye girmektedir ki televizyon programları da bunlardan birisidir.

Araştırmanın Konusu ve Metodu

Televizyon kanallarında yapılan dini yayınların izleyici kitlesi üzerinde özellikle dinin algılanması ve yorumlanması üzerinde ne tür bir etki yaptığı bu araştırmamızın konusunu oluşturmaktadır. Yani bu televizyon programlarında kullanılan din dili üzerinden ne tür dini yorumlara kapı aralandığı, bu dini yorumların izleyici kitlesi üzerinde ne tür bir din algısı meydana getirdiği sorusu araştırmamızın temel konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmamızda nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış mülakat ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır.

Araştırmamızın evrenini Çorum il merkezinde yaşayan ev hanımları ve ulusal kanallarda yayımlanan dini içerikli televizyon programları oluşturmaktadır. Örneklem ise bu araştırmaya gönüllü olarak katılan 30 yaş üzeri evli 150 ev hanımı ve ulusal kanallarda reyting oranları en yüksek üç tane dini içerikli televizyon programı oluşturmaktadır. Bu programlar Show TV'de yayınlanan Zahide Yetiş ve Mustafa Karataşla Cuma Sabahı, Kanal 7'de yayınlanan Necmettin Nursaçan'la Cuma Sohbetleri ve ATV'de yayınlanan Nihat Hatipoğlu İle Dosta Doğru programlarıdır. Ocak-Mart 2017 tarihleri arasında yayınlanan bu programlar fırsat buldukça yayınlandıkları tarihlerde izlenmiştir. Yayınlandığı tarihlerde izlenemeyen programlar ise internetten videoları izlenmiştir. Her üç programın da kendine has konsepti olduğu gözlenmiş ve hemen hemen her programın bu konsept üzerine yürüdüğü tespit edilmiştir. Biz bu bildiride her bir programın bir içerik analizine yer vereceğiz.

Bulgular ve Yorum

Araştırmaya her üç televizyon programını izleyen toplam 150 kişi dahil edilmiştir. 30 yaş ve üzeri evli ve çalışmayan bayanların tercih edilmesi bu programların ikisinin sabah saatlerinde yayınlanıyor olması ve çalışan bayanların bu programları izleme şansı bulamamalarıdır. Yapmış olduğumuz

⁴ Rita L. Atkinson ve ark., *Psikolojiye Giriş*, çev.; Yavuz Alagon, Arkadaş Yay., Ankara 1999, s. 156.

görüşmelerde izleyicilerin programlarla ilgili olumlu kanaatlere sahip olduğu gözlenmiştir. Nitekim Taplo-1'e bakıldığında araştırmaya katılanların tamamının bu programlar aracılığı ile doğru dini bilgiler öğrendiklerine inandıkları, dini duyguları üzerinde olumlu etki yaptığı ve ibadet yapma davranışları üzerinde olumlu etkisi olduğunu söylediği görülmektedir. Aslında konuya televizyon programı açısından bakıldığında insanların beğendikleri, kendilerine yakın buldukları program, dizi, film vb.'ini takip etme eğilimi içinde oldukları bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla bu programları izleyen kişilerin programlarla ilgili olumlu düşüncelere sahip olmaları aslında televizyon yayıncılığının doğası gereği zaten olması gereken bir durumdur. Yani dindar yada dindarlığa eğilimli olan kişilerin dini içerikli programları tercih ettiği bir vakıadır.

Tablo-1 Araştırmaya Katılanların Durumları ve Programlarla İlgili Düşüncelerinin Dağılımı

	Sayı	%
Öncelikli Olarak İzlenen Programa Göre Dağılım		
Zahide Yetiş ve Mustafa Karataşla Cuma Sabahı	50	33,3
Necmettin Nursaçan'la Cuma Sohbetleri	50	33,3
Nihat Hatipoğlu İle Dosta Doğru	50	33,3
Bu Programlar Aracılığıyla Doğru Dini Bilgiler Öğreniyor musunuz?		
Evet	150	100
Hayır	0	0
Bu Programlar Dini Duygularınız Üzerinde Olumlu Etki Meydana Getiriyor mu?		
Evet	150	100
Hayır	0	0
Bu Programlar İbadet Yapma Davranışınız Üzerinde Olumlu Etki Meydana Getiriyor mu?		
Evet	150	100
Hayır	0	0

Sosyal medyada ya da bazı ilahiyatçı akademisyenler tarafından zaman zaman bu programlara yönelik olumsuz eleştirilerin yapıldığı görülmektedir. Bu tür eleştirilerin yüzyıllardır İslam alimleri arasında süre gelen fikir ayrılıkları vb. konuların bir devamı olduğunu söyleyebiliriz. Netice itibariyle bu programları yapan kişilerden Prof. Dr. Mustafa Karataş ve Prof. Dr. Nihat Hatipoğlu İlahiyat Fakültelerinde Hadis Anabilim Dalında Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Necmeddin Nursaçan ise Diyanet İşleri Başkan Yardımcılığı görevinde de bulunmuş olan emekli bir Müftü'dür. Hemen hemen her konuda farklı görüşlerin yüzyıllarca ortaya konduğu İslam kültüründe bu gün de bu ihtilafların devam ettiğini görmekteyiz. Zaten farklı mezheplerin ortaya çıkışı bu

ihtilafın bir sonucudur. Biz bu eleştirileri bir tarafa bırakarak programların içerik analizlerine geçmek istiyoruz.

Programların İçerik Analizleri

Zahide Yetiş ve Mustafa Karataşla Cuma Sabahı

26. Bölüm / Dua Konusu/10.03.2017 /Show TV

Programa Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in bir duası ile başlıyor. İnsanoğlunun elindeki nimetlerin kıymetini bilmesi gerektiği vurgulanıyor. Yokluktan varlığa ulaşan insanların ya da bir takım sıkıntılardan rahata ulaşan insanların geçmiş olumsuz durumlarını unutup Allah'a isyan etmemesi gerektiğini, insanoğlunun varlıkla, yoklukla, hastalıkla imtihan edildiğini vurgulayan bir hadis aktarılıyor.

Üzerinde dua taşıyıp taşımadıklarıyla ilgili vatandaşla yapılan roportaj veriliyor. Vatandaşların üzerlerinde dua taşıyıp taşımayla ilgili olumlu ve olumsuz kanaatleri paylaşılıyor.

Stüdyoda çocuğu hamilelik döneminde sürekli düşük yapan bir dinleyicinin bu sorunu için boynunda taşıdığı boylama isimli muska sunucu tarafından alınarak Prof. Dr. Mustafa Karataş tarafından muska açıldı. Muskanın içinde çeşitli rakamlar vs. olduğunu söyleyen Karataş bu tür muskaların hiçbir faydası olmayacağını ifade etti. Kenzul Havas isimli uydurma bir kitaptan bu büyüsel duaların alındığını ifade ediyor. Bu işlemlerin Mezopotomya kültürüne dayandığı Hz. İbrahim zamanına dayandığını söylüyor. Dinlerin bunlarla mücadele etmek için gönderildiği ifade edildi. Karataş karnı ağrıyana da bebeği olmayana da aynı muskaların kopyalanarak verildiği ve bu tür şeylere itibar edilmemesi gerektiği belirtildi. Kur'an ayeti vs. olmadığını tamamen cifir hesabına dayalı olarak bu muskaların yazıldığı belirtildi. Bu muskanın bir faydası olmadı belirtilerek içinde Lafza-ı Celal vs. olabileceği ihtimaline karşı yakarak ya da uzak bir yerde suya atılarak bu muskanın imha edilmesi tavsiye edildi. Çocuğu olmayan bayan da program sunucusu Zahide hanım tarafından doktora yönlendirildi.

Ümmü sübyan konusundaki yanlış bilgi izah edildi. Duanın ezberlemek için taşıyabileceği, ya da okuma yazma bilmeyen çocukların boynuna dua asılabileceği, kendi okuyabilen insanın boynunda taşımayacağını, bunun sonradan çıkan bir hurafe olduğu ifade edildi. Esas olanın okumak olduğu taşımanın önemli olmadığı ifade edildi. Stüdyo konuğu çocuğu olması için Meryem suresini okuduğunu söyledi. Karataş Allah kullarım benden istesin buyuruyor. Eğer sizin dediğiniz gibi olsa Allah şu dert için şu sureyi şu dert için bu sureyi okuyun buyururdu. Örnek olarak kendisinden kızının kısmeti açılması

için Nur Suresini okumasını isteyen kişiye verdiği olumsuz cevabı söyleyerek, şu dua şu işe bu dua bu işe diye nakledilen hadislerin uydurma olduğunu ifade etti.

Antepten telefonla bağlanan bir bayan eşinin kendisini ihmal ettiğini ve şiddet uyguladığını söyledi ve eşiyse sevgi ve muhabbetlerini arttırmak için bir dua talebinde bulundu. Bunun üzerine "çevirgel duası" diye uydurma bir duanın varlığı ifade edildi ve bu duanın para kazanmak için yazılan dua kitaplarında yer aldığı belirtildi. Bu dualar için verilen kaynaklarda bu hadislerin uydurma olduğu yazıldığı halde sanki sahih kaynak olarak belirtilmiş gibi yazıldığı söyleniyor. Yani duanın dayandırıldığı kaynaklarda da aslında bu duaların uydurma hadislere dayandığı ifade edilmektedir denildi. Ve telefonla bağlanan bayanın istediği bir dua olmadığını, evlenecek kişilerin nasıl yuva kurulacağı, nasıl mutlu olunacağı vb. ile ilgili eğitim alması gerektiğini belirtti. Çiftler empati ile sağlıklı ilişkiler kurduklarında ya da sorun yaşadıklarında psikolog ve pedagoğlardan destek alınabileceği, bu işlerin dua ile hallolamayacağı söylendi. İşini güzel yap sonra Allah'a dua et, deveni sağlam kazığa bağla sonra dua et denildi. Şahmeran isimli duanın da uydurma olduğu söylendi.

Daha sonra telefonla bağlanan dinleyicilerin sorularına cevaplar verildi. Bu sorular ve cevaplar şu şekildedir;

Soru: Ezan okurken tuvalette olmak günah mı?

Cevap: Bu zaruri bir ihtiyaçtır ve bundan dolayı Allah o anda tuvalette olduğu için sorumlu tutmaz. İmkan varsa ezan dinlendikten sonra gidilebilir. Ama zaruri durumda tuvalette girilir.

Soru: Helalleştikten sonra yine öteki dünyada ceza çekilir mi?

Cevap: Sorun sadece sizinle alakalı ve siz de hakkınızı helal etmişse bir daha tekrar öldükten sonra bundan sorumlu olunmaz.

Soru: Hastalanınca bunun Allah'tan geldiğine inanıp doktora gitmenin yanlış olduğunu söyleyen bir akrabam var, doğrumu?

Cevap: Yanlış Allah Resulü tam tersi doktora gidin diyor. Doktora gitmemek tam tersine günahdır. Doktora gidip ilaç içtikten sonra şifayı Allah'tan beklerim demek doğrudur.

Soru: Bir bayan 2 yaşındaki çocuğunu süttten kesmenin günah olup olmadığını soruyor?

Cevap: 2 yaşından sonra süttten kesilebilir. 2 yaşından önce keserse vebal keser. Anne emziremiyorum derse babanın ona süt annesi tutması gerekir. Yeniden hamile kalması mazerettir.

Soru: İsmim hikmet olduğu için sürekli erkek zannediliyorum. İkinci bir isim ekletsem günah olur mu? Beni ahirette hangi isimle çağıracaklar.

Cevap: Günah yoktur. Kendi anladığı isimle çağrılır.

Soru: Komşularla gün yapıp para topluyoruz günaha girmiş oluyor muyuz?

Cevap: Günah değil de caiz mi diye sormuş olabilir. Caizdir. Rıza veya kurayla olursa ilk alan son alan fark etmez.

Soru: Küçük torunu için nazar duası var mı diye soran bir dinleyici

Cevap: Nazar için bir dua var deniyor ve dua okunuyor. Peygamber'den nakledilen bir dua. Türkçesi de olur ama Arapçası daha güzel olur. Peygamberin ağzından bu şekilde çıkmıştır çünkü.

Soru: Geline verilen Mehir'in alınıp alınamayacağı?

Cevap: Mehir kadının hakkıdır, asla alınmaz.

Daha sonra programın konsepti içerisinde olan sosyal deneyler gösterildi:

Yapılan deneyin ilki yemeklerinden yemek isteyen birine verilen tepki. İkincisi Yolda bulunan para ne yapılıyor ile ilgili bir deney.

Mustafa Karataş burada Türk gençleri ile gurur duyduğunu söylüyor. Daha önce gençlerle ilgili olumsuz kanaatleri olduğunu fakat 15 Temmuz'da tankların altına yatan gençleri görünce bu düşüncesinden dolayı pişmanlık duyduğunu söylüyor. Daha sonra yapılan bu sosyal deneyde gençlerin yemeklerini ihtiyaç sahipleriyle paylaşmalarının da kendisini son derece duygulandırdığını söylüyor.

Yolda bulunan sahibi aranmadan bulan kişi tarafından sahiplenilmesi ile ilgili olarak da haram lokma yiyen insanın 40 gün duasının kabul olmayacağı peygamber tarafından belirtilmiştir denildi. Hırsızlık yapanın ifşa edilebileceği belirtildi. Hırsızlık yapanın şahitliğinin kabul olmayacağı ifade edildi.

Soru: Lohusayken dua okunmaz diyorlar doğru mu?

Cevap: Dua okunur.

Değerlendirme

İçerik analizini yapacağımız programın ana konusu "Dua"dır. Programda dua ile ilgili hurafe ve bid'at olarak bilinen pek çok inanış ve davranışın yanlışlığı ortaya konuyor. Kismetim açılsın, işe gireyim vs. taleplerle yazdırılan muskaların bir işe yaramayacağı. İnsanın önce fiili olarak yapması gerekenleri yapması gerektiği bundan sonra da isteklerinin yerine gelmesi için Allah'a dua etmesinin doğru bir davranış olduğu vurgulanıyor. Programda 15 Temmuz darbe girişimine atıfta bulunularak güncel milli konular da izleyicinin dikkatine sunuluyor. İzleyicilere verilen cevaplar Kur'an-ı Kerim ayetleri ve Sahih Hadisler ışığında veriliyor. Uydurma hadislerin varlığına dikkat çekiliyor. Kitaplarda yazılan her şeyin doğru kabul edilmemesi gerektiği vurgulanıyor.

Necmettin Nursaçan'la Cuma Sohbetleri (Kanal 7)

17 Mart 2017 / Milli Şairimiz Mehmet Akif Ersoy ve Hafızlık Konusu/Kanal 7

Kağıthane Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinden öğretmen ve öğrenciler salon konuğu idi. Gerek stüdyodan gerekse telefonla sorular alındı. Twitter, instagram ve facebook'dan sorular alındı.

Pek çok başarıya imza atan Kağıthane Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin başarıları anlatıldı. Bu bağlamda İmam Hatiplerin önemi vurgulandı.

Programda ayeti okuyunca okunan ayetin hangi surenin kaçınıcı ayeti olduğunu bilmesi gibi görme engelli bir hafız öğrencinin üstün yeteneklerine yer verildi. Hafızlık konusuna teşvik edici bir biçimde geniş yer verildi.

Kur'an okunan yere sekinet indiği, insana haz ve mutluluk verdiği Nursaçan hoca tarafından belirtildi.

Telefon ile sorular alındı

Soru: 17 yaşında bir kız çocuğu hafız olmak istemiş, okumak istemiş. Ailesi okuyup ne yapacaksın evlenip gideceksin demişler. O da babasına inat namaz kılmayı, Kur'an okumayı bırakmış. Bundan dolayı acı çekmeye başlamış. Ailesinin bu konuda günahı var mı, hafız olmamı engellediklerinden dolayı?

Cevap: Nursaçan hoca; Yaşlı müslümana saygı, adaletli devlet büyüğüne saygı, hafız olana saygı Allah'a saygıdandır diye hadis aktardı. Aile de iyi niyetle bilemeden engel olmuşlardır. Onları da suçlamak doğru değildir dedi. Bu yaştan sonra da yapabilir denildi. İzleyici 17 yaşındayım ama hala izin vermiyorlar dedi. Hoca aileler cahil olduğu için inşallah günahı olmaz dedi.

Soru: Oğlum yabancı kız seviyor diyen bir anne. Ben de bunu istemiyorum diyor. Oğlum benim sözümle ayrılrsa ben vebale girer miyim?

Cevap: Anne akl-ı selim ile düşünüyor, oğlumuz duygularıyla düşünüyor. Hayırlı nesil yetiştirebilmek için aynı milletten aynı dinden insanla evlenmek lazım. Başka dinden biriyle evlenmek dinen caizdir ama kendi dinimizden biriyle evlenmek hayırlı nesil yetişmesi için daha uygundur. Anne doğru düşünüyor ama vazgeçilmez bir duruma geldiyse olmaz demek de doğru değildir.

Soru: Evvabin namazı nasıl kılınır, ne zaman kılınır, nasıl kılınır ve evvabin namazı kaza namazı yerine geçer mi?

Cevap: Kaza namazı yerine geçmez, nafile namazlardan biridir. Akşam namazının farzından sonra 6 rekat gönüllü kılınan namaz. Namazın tarifi yapılıyor... 12 yıl ibadet etmiş sevabına ulaşır diyor Peygamber efendimiz deniyor. Nafiledir ama belki vacipten, farzdan daha fazla sevaba sebep olabilir.

Soru: Fazla kalan kurban etini yiyebilir miyim?

Bit'at insanlarla oturup kalkılmamış doğru mu?

Zaruri hallerde kredi çekmek caiz midir?

Cevap: Kredi faiz demek. Faiz işinden uzak durmalıdır. Zaruret aklıktan ölecek, ortalıkta kalacak denirse zaruret olur. O zaman iş başka. Mümkün mertebe uzak durmalı

Bid'at dinden olmayan bir şeyi dinden zorunluluk gibi göstermektir. Önüne gelen her şeyi bid'at saymak doğru değildir.

Kurban bayramında kesilen kurban eti 3'e taksim edilir. Eve yarılr, eş dostla yenir, ihtiyaç sahiplerine verilir. Evde kalan da kalır. Kurban Allah rızası için kan akıtılmasıdır. Ama ihtiyaç sahibi olmasa da hediyeleşebiliriz.

Soru: Eşimden izinsiz işler yapıp parasını harcıyorum. Bundan dolayı günah olur mu? 7 yaşındaki oğluma namaz öğretirken onunla birlikte mi kılayım namazı yoksa ayrı mı kılayım. Oğluma öğretirken ben de ona bakmak zorunda kalıyorum. Namazım kabul olur mu?

Cevap: Namaz kılariken başka yerlere bakmak namazın adabına uymaz.

Kendi kazandığı paranın sahibidir ve bununla hayır yapıyor. Kendi malının sahibidir. Onu istediği gibi kullanabilir.

Programda okuldan Kur'an-ı Kerim okuma birincisi olan Sevim isimli bir öğrenci Kur'an-ı Kerim'i makamla okudu.

Soru: İçki satılan bir yerden sahipleri iyi diye alış veriş yapıyorum caiz midir? Ev kredisi çekip ev alabilir miyim bir kereye mahsus?

Cevap: Bir yerde akla dine aykırı bir şey gördünüz mü bizzat elinizle giderin, elinizle gideremiyorsanız dilinle o işin meşru olmadığını söyle, ona da gücün yetmiyorsa kalben ona buğz et. Bu derecesi de imanın zayıflığına işarettir. İçki satılan yerden alış veriş yapmak doğru değil.

Gücün yettiği kadarıyla kredi çekmeden almak lazım. İhtiyacımı kiralık evle giderebiliyorsam faize bulaşmadan kiralık evle gidermeliyim.

İstiklal marşının yazılma süreci anlatılıyor Nursaçan hoca tarafından. Sadece dini değil milli konulara da değiniliyor. Hollanda'da yaşanan olaylardan yola çıkarak Hıristiyan dünyasının İslam dünyasına karşı takındığı dışlayıcı tavrın yüzyıllardır devam ettiği belirtiliyor. Bosna'da yaşanan katliamlarla olay detaylandırılıyor. Mehmet Akif Ersoy'dan dizeler okuyarak milli ve manevi duyguların tazelenmesi sağlanıyor.

Dua ile program kapanıyor...

Değerlendirme

Necmettin Nursaçan'ın kendine has uslubu ve yaşının vermiş olduğu hal ve tavırları kendisini oldukça sempatik kılıyor. Sorulara verdiği cevaplar bir otoriteden ziyade evin büyüğünün nasihatları tadında sunulmakla birlikte Kur'an ve Hadisler ışığında ifade ediliyor. Programda sadece dini konular değil güncel olaylar ve milli manevi hususlara da yer veriliyor. İstiklal Marşını yazan Milli Şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un hayatı duygusal bir tarzda sunuluyor. İzleyicilerin duygularına hitap eden bir tarz söz konusu.

Nihat Hatipoğlu İle Dosta Doğru (ATV-Perşembe Akşamları)

23 Mart 2017 / Unutulan Sünnetler ve Hz. Aişe'nin Şahsiyeti / ATV

Hız. Peygamber'in unutulmuş sünnetlerini konu olarak işleniyor. Program arka fonda yer alan enstürümantel müzik eşliğinde devam ediyor. Program esnasında Mekke ve Medin'den canlı görüntüler veriliyor.

Peygamber yolculuğa çıkarken iki rekat nafile namaz kıldığı ifade ediliyor. Yolculuktan dönünce de mescide gider 2 rekat namaz kılar, sonra kızlarının evine gider sonra kendi evine giderdi.

Sabah mesaiye giden kişi yolculuğa çıkmış olur ve insanların mesaiye giderken namaz kılmasının iyi bir şey olacağı vurgulanıyor.

İslamofobi'ye temas ediliyor. Batı'nın ön yargılı olduğu ve Müslümanları yüzyıllardır kendisine düşman olarak gördüğü ifade edilerek güncel konulara temas ediliyor.

Uzun uzun Hz. Aile'nin hayatından kesitler sunuluyor. Hz. Aişe'ye olumsuz kanaat besleyen Şia ismi zikredilmeden eleştiriliyor. Hz. Aişe'nin hayatı objektif bir şekilde değerlendiriliyor. Yapmış olduğu hatalar ve pişmanlıklar kendi dilinden kaynaklarda geçtiği şekliyle aktarılıyor. Fakat tüm hatalarıyla birlikte onun ilmi şahsiyeti ve Hz. Peygamber'in hanımı olması gibi hususiyetlere dikkat çekiliyor. Programda konuk olarak Abdurrahman Önül ve Mustafa Duman Hoca yer alıyor.

Değerlendirme

Program Prof. Dr. Nihat Hatipoğlu'nun kendine has uslûbu ve arka fonda verilen enstürümental müzik ile daha çok duygulara hitap eden bir formata sahip. Sahabelerin hayatlarından önemli alıntılar duygusal bir formda izleyiciye sunuluyor. Kur'an'a vurgunun da yapıldığı programda Hz. Peygamber'in sünnetleri ve Sahabe'nin hayatı daha ön planda yer alıyor. Sorulan sorulara Kur'an ve Hadisler ışığında cevaplar verilmektedir. Programda hem objektif hem de subjektif dindarlık vurgusu yapılsa da programcının kendisine has sunumu ve müzik duygulara daha çok ifade ettiği izlenimi vermektedir.

Sonuç

İçerik analizini yaptığımız üç programda da programı yapanların sadece dini değil milli ve güncel konulara da temas ettiği görülmektedir. Bu şekilde Müslüman bilinci ve kimliğinin oluşumuna katkı sundukları söylenebilir. Fıkıh konularla ilgili sorulara verilen cevaplar genellikle Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından verilen fetvalara paralel izahlardır. Sorulan sorulara marjinal yaklaşım ve cevaplar verilmemektedir.

Önceki yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından özellikle Ramazan ayının başlangıcından itibaren bazı kanallarda rant uğruna kamu oyunun zihnini bulandıran programlar yapıldığı ile ilgili açıklamaları⁵ hatırlandığında bu programların bu bağlamda değerlendirilemeyeceği, tam tersine eleştirilen programlara alternatif olarak ortaya çıktığı ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

Alparslan Usal, Zeynep Kuşluvan, Davranış Bilimleri, Sosyal Psikoloji, Barış Yay., İzmir 2000, s. 125.

Metin İnceoğlu, Tutum, Algı ve İletişim, İmaj Yay., Ankara 2000, s. 9.

Rita L. Atkinson ve ark., Psikolojiye Giriş, çev.; Yavuz Alagon, Arkadaş Yay., Ankara 1999, s. 156.

Sibel Ayşen Arkonaç, Sosyal Psikoloji, Alfa Yay., İstanbul 1998, s. 169.

Yeni Şafak Gazetesi, 26 Aralık 2000, s. 17.

⁵ Yeni Şafak Gazetesi, 26 Aralık 2000, s. 17.